

Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ

στην Ελλάδα

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΛΙΕΥΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Η παγκόσμια αποκομιδή ψαριών και οστρακοειδών - στοιχεία 1993 - αυξήθηκε και έφθασε τους 101.500.000 τόνους έναντι 98.790.000 τόνων του 1992. Ήταν δε πάνω από 1 εκατ. τόνοι από το προηγούμενο ρεκόρ που έγινε το 1989.

Στην κορυφή της κατάταξης βρίσκεται σταθερά η Κίνα με 17,5 εκατ. τόνους παραγωγή ψαριών. Στη δεύτερη θέση ανέβηκε το Περού, κερδίζοντας την Ιαπωνία, με 8,5 εκ. τόνους. Στην τέταρτη θέση βρίσκεται η Ρωσία που συνεχίζει την «καθίζηση» της έπειτα από τον παροπλισμό πολλών μηχανότρατων και λόγω της έλλειψης χρηματοδότησης. Την πρώτη δεκάδα συμπληρώνουν χώρες της Ασίας (Ινδία, Ινδονησία, Ταϊλάνδη, Ν.Κορέα, Φιλιππίνες, Β.Κορέα) ενώ από την Ευρώπη υψηλές θέσεις κατέχουν η Νορβηγία, Δανία, Ισπανία.

Όσον αφορά τα σημαντικότερα είδη που αλιεύτηκαν την ίδια χρονιά ήταν ο γαύρος του Περού, ο μπακαλιάρος της Αλάσκας, το σαυρίδι της Χιλής, ο ασμηκοπρινός, η σαρδέλλα Ιαπωνίας, ο καπελάνος κ.α.

Η ΑΛΙΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΟΚ

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα αποτελεί την τέταρτη δύναμη σε παγκόσμια κλίμακα στον τομέα της αλιείας. Το 1992 η παραγωγή της ανήλθε στους 6,5 εκ. τόνους και παρουσίασε μεγάλη αύξηση του εμπορικού ελλείματος στον τομέα των αλιευτικών προϊόντων που έφθασε τα 2,6 εκ. τόνους το 1992.

Οι κοινοτικές εξαγωγές έχουν σημειώσει πρόοδο αλλά σε πολύ μικρότερο βαθμό και για προϊόντα κατώτερης εμπορικής αξίας.

Η αλιεία παρέχει εργασία σε 400.000 περίπου άτομα στην ΕΟΚ χωρίς να υπολογίζονται οι αναρτίμητες θέσεις εργασίας στη στεριά. Για παράδειγμα, στις χώρες της ΕΟΚ υπάρχουν 1.000 επιχειρήσεις κονσερβοποιείας στις οποίες απασχολούνται 110.000 άτομα. Συνολικά τα άτομα που ασχολούνται με την αλιεία στην ΕΟΚ φθάνουν τα 2.000.000 (1,15% του ενεργού πληθυσμού της Κοινότητας).

Η ΑΛΙΕΙΑ ΣΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ

Τα γεωμορφολογικά και ωκεανογραφικά γνωρίσματα της Μεσογείου δίνουν στους αλιευτικούς της πόρους κάποια ιδιαιτερότητα που καθορίζει την εκμετάλλυσή τους. Έτσι συνολικά ψαρεύονται 88 εμπορικά είδη από τα οποία τα 59 είναι ψάρια, τα 13 είναι καρκινοειδή και τα υπόλοιπα 16 είδη είναι μαλακία.

Από τα ψάρια άλλα είναι βενθικά (γλώσσα, μπακαλιάρος, τσιπούρα, κ.α.) και άλλα είναι μεγάλα πελαγικά

Η ΑΛΙΕΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΕΝΑ ΔΥΝΑΜΙΚΟ

ΚΟΜΜΑΤΙ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟ-

ΤΗΤΑΣ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ ΠΑΡ' ΟΛΟ ΠΟΥ Η

ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΟ ΔΕΠ ΔΕΝ ΞΕ-

ΠΕΡΝΑ ΤΟ 2%. ΕΝΤΟΥΤΟΙΣ ΣΕ ΣΥΓΚΕΚΡΙ-

ΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ - ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ

ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ - ΤΟ 30 ΜΕ 40% ΤΩΝ ΚΑΤΟΙ-

ΚΩΝ ΑΣΧΟΛΟΥΝΤΑΙ ΜΕ ΑΥΤΗ. ΠΑΡ' ΟΛΑ

ΑΥΤΑ Η ΑΛΙΕΙΑ ΔΕΝ ΠΑΙΖΕΙ ΤΟ ΡΟΛΟ

ΠΟΥ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΠΑΙΖΕΙ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟ-

ΜΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΣΤΗ ΔΙΑ-

ΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ. ΣΕ ΑΥΤΟ ΤΟ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΘΑ ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΑ ΕΙΔΗ

ΤΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΤΗ ΔΥΝΑΜΙ-

ΚΗ ΤΗΣ, ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΘΩΣ

ΕΠΙΣΗΣ ΘΑ ΚΑΝΟΥΜΕ ΚΑΙ ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΟ-

ΠΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΑΓΟΡΑ.

ΤΟΥ ΚΩΣΤΑ ΚΑΠΙΡΗ
(Βιολόγου-Ωκεανογράφου)

(τόνοι, παλαμίδα, ξιφίας, κ.α.). Ο αριθμός των αποθεμάτων των ψαριών στη Μεσόγειο παρουσιάζεται συχνά μειωμένος και το μέσο μέγεθος των ατόμων συχνά είναι κατώτερο από το ομόλογό του στον Ατλαντικό. Επίσης παρουσιάζονται βραχύτεροι κύκλοι ζωής από το μέσο όρο που παρατηρείται στη Βόρεια Θάλασσα.

Το 90% της αλιείας στη Μεσόγειο διενεργείται από την παράκτια αλιεία που παραδοσιακά εκμεταλλεύεται τα, κοντά στην ακτή, αλιευτικά πεδία με τρόπους και μεθόδους που διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά και σύμφωνα με τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες του κάθε τόπου. Ο διαρκώς αυξανόμενος ρυθμός ρύπανσης που προκαλούν οι ανθρώπινες δραστηριότητες, η αύξηση του πληθυσμού και η κατά συνέπεια υποβάθμιση του περιβάλλοντος, η υπερεκμετάλλευση μερικών αποθεμάτων και η ελαστική ή ανύπαρκτη επιτήρηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στη Μεσόγειο, έχουν αρχίσει να δημιουργούν βαθιές ανησυχίες για το μέλλον.

Η ΑΛΙΕΥΤΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΑΤΕ, ο συνολικός αριθμός των αλιευτικών σκαφών που εργάστηκαν κατά το 1995 ανήλθε σε όλες τις κατηγορίες σε 17.578 σημειώνοντας μείωση κατά 0,9% σε σχέση με το 1994 (πίνακας 1).

Η συνολική αλιευτική παραγωγή (κατεψυγμένων και νωπών αλιευμάτων αλιείας και υδατοκαλλιεργειών) το 1995 ανήλθε στους 170.076 σημειώνοντας μείωση κατά 1,9% σε σχέση με το 1994 και αύξηση κατά 6,8% σε σχέση με το 1993 (πίνακας 2). Τα νωπά αλιεύματα πέραν μειώθηκαν κατά 8,2% και κατά 2% σε σχέση με το 1994, 1993 αντίστοιχα. Αντίθετα, τα αλιεύματα της υπερπόντιας αλιείας αυξήθηκαν κατά 5% και κατά 7,8% από τις ψαριές αυτού του είδους κατά τις χρονιές 1994, 1993. Το ισοζύγιο εξωτερικού εμπορίου του κλάδου - όπως και τα προηγούμενα χρόνια - ήταν αρνητικό.

Η ακαθάριστη αξία των νωπών αλιευμάτων το 1995 αυξήθηκε κατά 11% σε σχέση με το 1994 και κατά 23,6% σε σχέση με αυτή του 1993.

Ο αριθμός των σκαφών που εργάστηκαν το 1995 στην υπερπόντια αλιεία μειώθηκε κατά 26% σε σχέση με το 1994. Τα περισσότερα σκάφη εργάστηκαν στα αλιπέδα της Δ. Αφρικής με ικανοποιητικά οικονομικά αποτελέσματα, ενώ λίγα εργάστηκαν στην Δ. Αφρική. Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει αυτό το είδος ελληνικής αλιείας είναι: η συγκέντρωση και δραστηριο-

ποίηση στα ίδια αλίπεδα πολλών σκαφών διαφόρων εθνικότητων, η υποβάθμιση των αλιπέδων αυτών, η ανεπαρκής υποδομή στα λιμάνια.

Στη μέση αλιεία ο αριθμός των σκαφών που αλιεύουν με συρόμενα εργαλεία (μηχανότρατες) μειώθηκε κατά 9 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενώ τα γριγρι κατά 5. Συνολικά η παραγωγή τους μειώθηκε κατά 15,6% λόγω καιρικών συνθηκών και διότι δεν επιτράπη η εργασία σε αρκετά σκάφη που είναι υπερχρεωμένα.

Η παράκτια αλιεία εμφανίζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στον καθορισμό της επίσημης αλιευτικής παραγωγής και αναπτύχθηκε σχεδόν σε όλο το μήκος των ηπειρωτικών και νησιωτικών ακτών της χώρας. Τα περισσότερα χρησιμοποιούμενα εργαλεία είναι δίχτυα, παραγάδια, τράτες και ακόμα η συρτή, οι ιχθυοπαγίδες, πεζοβόλο, αργαλιός και άλλα τροπικής χρήσης. Τα σκάφη της παράκτιας αλιείας (δίχτυάρικα - παραγαδιάρικα, πεζότρατες, γριγριάκια) μειώθηκαν το 1995 κατά 125 σε σχέση με το 1994. Η Κοινότητα προωθεί την παράκτια αλιεία μέσω του εκσυγχρονισμού των σκαφών, εφοδιασμού με κιβώτια για διατήρηση ποιότητας ψαριών, εφοδιασμού των εξοπλισμών που αποβλέπουν στην ασφάλεια του σκάφους. Σύμφωνα με την ΕΤΑΝΑΛ Α.Ε. το 1995 τα πιο άφθονα είδη που διακινήθηκαν από τις ιχθυόσκαλες ήταν: γαύρος, κολιός, σαρδέλα, σαυρίδι, μπακαλιάρος, κουτσομούρα, τσιπούρα, χταπόδι, γαρίδες, κ.α.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ

Η αύξηση της δυναμικότητας των αλιευτικών εργαλείων (μεγαλύτερα και σύγχρονα σκάφη, σύνθετα εργαλεία), η πληθώρα αλλά και η παραλαγή τους, η ένταση της αλιευτικής προσπάθειας, η διενέργεια παράνομης αλιείας, η ρύπανση καθώς και η έλλειψη πλοΐσας ιχθυοπανίδας που οφείλεται στη μικρή πρωτογενή παραγωγικότητα της Μεσογείου έφερε την ανάγκη λήψης-έγκαιρα-μέτρων. Τα μέτρα αυτά περιορίζονται έως τη δυναμικότητα των εργαλείων και μεθόδων αφού η ανεξέλεγκτη και χωρίς περιορισμούς δράση τους θα οδηγήσει σε εξασθένηση των ιχθυοαποθεμάτων των τόσο ευαίσθητων Ελληνικών θαλασσών και της Μεσογείου γενικότερα.

Οι παραπάνω αιτίες ήταν που οδήγησαν από το 1988 στην ανάγκη - μεταξύ των άλλων - περιορισμού και μείωσης της συνολικής χωρητικότητας και ισχύος των μηχανών των αλιευτικών στόλου, προκειμένου να παραμείνει τουλάχιστον σταθερή η εκμετάλλευση των ιχθυοαποθεμάτων. Έτσι έχουν ανασταλεί οι χο-

ρηγήσεις παντός τύπου αδειών ενώ επιτρέπεται μόνο η αντικατάσταση μηχανών με άλλη ίδιας χωρητικότητας.

Η Κοινότητα επιδοτεί προγράμματα που στοχεύουν στην αξιόπιστη και καθ' όλα επιστημονική διερεύνηση των ιχθυοαποθεμάτων της Μεσογείου και της Βόρει-

Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Ταμείο (ΕΚΤ) για το Επιχειρησιακό πρόγραμμα Κοινοτικής Πρωτοβουλίας «PESCA» στην Ελλάδα, για το διάστημα 1994-1999.

Τα προβλήματα που απασχολούν τον κλάδο της αλιείας σήμερα στην Ελλάδα, είναι:

- το χαμηλό επίπεδο οργάνωσης των συλλογικών φορέων των αλιέων
- έλλειψη εκπαίδευσης και ενημέρωσης
- ανεπάρκεια της υποδομής του τομέα και η χαμηλή παραγωγικότητα
- η απηρχαιωμένη και πολύπλοκη αλιευτική νομοθεσία
- η έλλειψη επαρκούς αστυνόμευσης και ελέγχου της παράνομης αλιείας
- η ανεπαρκής στελέχωση και η μη σωστή οργάνωση των Υπηρεσιών αλιείας
- η έλλειψη επαγγελματικής συνείδησης
- οι πολύπλοκες νομικές ρυθμίσεις και το νέο καθεστώς της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το μεγαλύτερο και ουσιαστικότερο όμως πρόβλημα είναι η υπεραλίευση και η μείωση των ιχθυοαποθεμάτων. Όπως τονίζει σε συνέντευξή του στο ΒΗΜΑ (18/8/1996) ο Διευθυντής του Ινστιτούτου Θαλασσίων Βιολογικών Πόρων του ΕΚΘΕ Δρ. Κων/νος Παπακωνσταντίνου «εξ αιτίας της μικρής συγκέντρωσης θρεπτικών αλάτων στη Μεσόγειο, της περιορισμένης υφαλοκρηπίδας της χώρας μας, των σχετικά μεγάλων βαθών και λόγω της υπεραλίευσής τους τα αποθέματα των βενθοπελαγικών ψαριών (αλιευμένα από μηχανότρατα) είναι περιορισμένα». Τονίζει ότι είναι ανάγκη να προστατευθούν τα ιχθυοαποθέματα και το ιχθυοδυναμικό των Ελληνικών θαλασσών με την παρακολούθηση της ισορροπίας ορισμένων ειδών που παρουσιάζουν εμπορική αξία.

Ο μπακαλιάρος βρίσκεται σε κατάσταση υπεραλίευσης σε Κορινθιακό - Πατραϊκό κόλπο και Ιόνιο, η κουτσομούρα παρουσιάζει πρόβλημα στον Ευβοϊκό, Παγασητικό, το λυθρίνι σε Κορινθιακό, Πατραϊκό, Ιόνιο, το μπαρμπούνι και ο σαλούβαρδος στη Ζάκυνθο.

Για να σταματήσει η κρίση θα πρέπει να δοθεί έμφαση στην ανάπτυξη περισσότερο επιλεκτικών μεθόδων αλιείας ώστε να μειωθεί η απόρριψη ψαριών. Έρευνες πρόσφατες έδειξαν ότι το 40% του περιεχομένου του σάκκου των μηχανότρατων απορρίπτεται στη θάλασσα. Η αλιευτική διαχείριση πρέπει να στραφεί στη διατήρηση και στην αιεφόρο χρήση των θαλάσσιων πόρων. Πρέπει να περιοριστεί αρκετά η αλιεία μεταναστευτικών ψαριών (τόννοι, ξιφίες) που ο πληθυσμός τους πλήττεται σοβαρά και πρέπει οι Έλληνες να αρχίζουν να καταναλώνουν ψάρια που δεν είναι στις συνήθειες τους (σπαθόψαρα, πεσκαντρίτσα κ.α.). Η σωστή διαχείριση των ιχθυοαποθεμάτων που βασίζεται σε επιστημονικά στοιχεία είναι η πανάκεια για την ανάπτυξη της αλιείας στη χώρα μας. ●

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΛΙΕΥΤΙΚΩΝ ΣΚΑΦΩΝ ΠΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΚΑΝ 1993-1995

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΚΑΦΩΝ	1993	1994	1995
1. ΑΤΛΑΝΤΙΚΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ			
Α. ΨΑΡΑΔΙΚΑ	21	20	12
Β. ΓΑΡΙΔΑΔΙΚΑ	34	32	26
Γ. ΨΥΓΕΙΑ	5	5	5
2. ΜΗΧ/ΤΕΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ	7	5	-
3. ΜΕΣΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ			
Α. ΜΗΧ/ΤΕΣ	340	335	326
Β. ΓΡΙ-ΓΡΙ ΓΕΝΙΚΑ	370	395	390
4. ΠΑΡΑΚΤΙΑ ΑΛΙΕΙΑ			
Α. ΔΙΧΤΥΑΡΙΚΑ-ΠΑΡΑΓ/ΡΙΚΑ ΓΡΙΓΡΑΚΙΑ-ΠΕΖΟΤΡΑΤΕΣ-ΞΙΦΙΑΔΙΚΑ	16.722	16.925	16.800
5. ΣΠΟΓΓΑΛΙΕΥΤΙΚΑ	18	19	19
ΣΥΝΟΛΟ	17.517	17.736	17.578

ΠΗΓΗ: ΑΤΕ-Δ/ΝΣΗ ΖΩΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ-ΤΜΗΜΑ ΑΛΙΕΙΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2 ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΛΙΕΙΑΣ - ΥΔΑΤ/ΓΕΙΩΝ (1993-1995)

Α. ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΑΛΙΕΙΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΣΕ ΤΟΝΝΟΥΣ		
	1993	1994	1995
1. ΥΠΕΡΠΟΝΤΙΑ ΑΛΙΕΙΑ			
Α. ΨΑΡΑΔΙΚΑ	7.760	7.320	5.590
Β. ΓΑΡΙΔΑΔΙΚΑ	2.100	2.790	5.040
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΕΡ. ΑΛΙΕΙΑΣ	9.860	10.110	10.630
2. ΜΗΧ/ΤΕΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ	420	555	-
3. Α.ΜΗΧ/ΤΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ	31.300	32.000	30.000
Β. ΓΡΙ-ΓΡΙ ΓΕΝΙΚΑ	36.700	41.475	35.000
4. Α. ΔΙΧΤΥΑΡΙΚΑ-ΠΑΡΑΓ/ΡΙΚΑ Κ.Α.Π.	34.348	37.683	36.530
Β. ΛΟΙΠΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΘΑΛΑΣΣΗΣ	13.000	12.000	11.500
ΣΥΝΟΛΟ ΑΛΙΕΙΑΣ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΝΕΡΑ	115.348	123.158	113.031
Β. ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ			
1. ΠΕΣΤΡΟΦΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	1.885	1.943	2.455
2. ΧΕΛΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	337	341	234
3. ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ			
ΕΥΡΥΑΛΩΝ ΨΑΡΙΩΝ	11.500	14.500	18.700
4. ΟΣΤΡΑΚΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑ	16.700	19.057	21.204
5. ΛΟΙΠΕΣ ΕΚΤΡΟΦΕΣ			
(ΚΥΠΡΙΝΟΣ, ΤΙΛΑΠΙΑ, ΚΕΦΑΛΟΙ, ΣΟΛΩΜΟΙ Κ.Α.Π.)	240	253	211
ΣΥΝΟΛΟ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ	30.662	36.094	42.804
Γ. ΑΛΙΕΙΑ ΣΤΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΑ ΝΕΡΑ			
ΛΙΜΝΕΣ, ΠΟΤΑΜΟΙ, ΛΙΜΝΟΘΑΛΑΣΣΕΣ	2.960	3.451	3.611
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	159.250	173.368	170.076

ΠΗΓΗ: ΑΤΕ-Δ/ΝΣΗ ΖΩΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ-ΤΜΗΜΑ ΑΛΙΕΙΑΣ

ος Θάλασσας - προγράμματα FAR - με προϋπολογισμό 36 εκατ. ECU για τα επόμενα 3 χρόνια. Επίσης εγκρίθηκε η χορήγηση κοινοτικής ενίσχυσης συνολικού ύψους 27.1 εκ. ECU από το Χρηματοδοτικό Μέσο Προσανατολισμού της Αλιείας (ΧΜΠΑ), το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το